

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

VIZUÁLNÍ ATRIBUTY SUBKULTURY EMO

V ČESKÉ REPUBLICCE V SOUČASNOSTI

Bakalářská práce

Praha 2010

Autorka:

Jana Tupá

Vedoucí práce:

Mgr. Martin Heřmanský

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a souhlasím s jejím eventuálním zveřejněním v tištěné nebo elektronické podobě.

V Praze dne 28.5.2010

.....

Jana Tupá podpis

Poděkování:

Na tomto místě bych ráda poděkovala svému vedoucímu práce Mgr. Martinu Heřmanskému za odborné vedení a podporu, při zpracování mé bakalářské práce.

Moje poděkování patří také celé mojí rodině, za veškerou podporu, které se mi dostalo během studia.

Obsah:

<u>1.Úvod</u>	5
1.1. Teoretická východiska	6
1.2. Reflexe literatury	9
<u>2. Cíle, metodologie a reflexe výzkumu</u>	10
2.1. Metodologie	11
2.1.1. Články	11
2.1.2. Fotografie	12
2.1.3. Dotazníky	12
<u>3. Subkultura emo</u>	14
3.1. Historie ema	14
3.2. Emo subkultura	16

<u>4. Popis nejdůležitějších částí oblečení, doplňků a úprav emo vzhledu</u>	
.....	24
<u>5. Vizuální atributy subkultury emo v hodnocení respondentů</u>	36
<u>6. Závěr</u>	42
<u>7. Bibliografie</u>	43

Přílohy

- Č. 1 Vzor dotazníku	46
- Č. 2 Parspartizace respondentů	48
- Č. 3 Obrazová příloha	50

1. ÚVOD

Emo je subkultura mladých lidí nejčastěji kolem 15 ti let se specifickým stylem oblékání, hudbou a postoji. Vizáž stoupců ema je natolik odlišná a výrazná, že vzbudila nejen můj zájem, ale i zájem většinové společnosti a médií. A právě v mediálním diskursu se setkáváme s negativním obrazem této subkultury, který spočívá v asociaci ema s depresemi, sebepoškozováním a sebevraždami. Typické jsou články o sebevraždách pod nadpisy typu „Pět tragédií emo“, „Posedlá emem, posedlá smrtí“ „Tajuplná sebevražda školačky“. (<http://tn.nova.cz>). Spojování ema s těmito fenomény je umocněno právě typickým vzhledem stoupců ema, kteří preferují černou barvu, jež je v naší kultuře spojována se smutkem a smrtí. (www.celostnimedicina.cz) Kontroverzní názory, které tuto subkulturu provázejí, ve mně probudily zájem o její zkoumání. Ve své práci se snažím zjistit, co je emo z pohledu samotných emařů, a jak s tím souvisí dané vizuální atributy.

Začala jsem se tedy zabývat kořeny, vývojem a významem vizuálních atributů ema. Přičemž jsem velký důraz kladla na vnímání, postoje a zážitky samotných stoupců ema v České republice v současnosti.

Subkultura emo by se jistě dala zkoumat z velkého množství různých pohledů, tak jako jiné subkultury – muzikologicky, psychologicky, sociologicky z pohledu genderu. Já jsem se rozhodla zaměřit na vizuální atributy, které jsou neoddělitelnou součástí vyjádření této subkultury. Velkou inspirací v tomto pohledu na subkultury pro mě byla práce Kristýny Klozarové „Vizuální atributy punkové subkultury v Československu respektive v České republice a na Slovensku“ (2006) zabývající se rolí punkové vizáže v kontextu pohledu příslušníků této subkultury na sebe sama. Ráda bych její východiska aplikovala na současný fenomén subkultury emo, která je specifickou vizáží svých příslušníků typická stejně jako punk.

Cílem mé práce je přiblížení a popis vizuálních atributů této subkultury, které jsou pro emo vzhled typické. A zjištění, jak sami stoupcem emo subkultury tuto svou vizáž reflektují.

První část mé práce se zabývá historickým vývojem této subkultury na základě dostupné literatury. Náplní druhé části je popis oděvu, doplňků a typických úprav vzhledu

spojených s emem skrze analýzu fotografií a interpretace rozhovorů na téma vizuálních atributů, které jsem vedla stoupenci této subkultury.

1.1. Teoretická východiska

Ve své práci usiluji o uchopení fenoménu emo z hlediska jeho vizuálních atributů. Budu proto pracovat s definicí subkultury, která mi výzkum těchto atributů umožní.

S takovým pojetím subkultury pracuje Dick Hebdige ve svém díle *Subculture The Meaning of Style* z roku 1979, který vidí subkulturu jako řešení specifické soustavy okolností, koherentních rozporů a problémů. A dále tento model rozšiřuje o pohled na subkultury z hlediska jejich stylu, který je pro potřeby mé práce zásadní. V kontextu své práce zdůrazňuji především jeden z aspektů stylu – vizáž. Vizáž jako vnější vzhled, který, pomocí jednotlivých vizuálních atributů, slouží jako prostředek vyjádření příslušnosti k subkultuře. Za vizuální atributy pokládám účes, make-up, piercing, části oblečení a doplňky.

V odborné literatuře se vedle pojmu subkultura také setkáváme s pojmy kontrakultura, kultur mládeže či scéna. Všechny uvedené pojmy se vztahují k adolescentním sociálním skupinám, které se odlišují od dominantní kultury v preferencích způsobů trávení volného času, společných podob životního stylu, specifické řeči a vzorců chování. Výše zmíněné pojmy na sebe vážou další konotace, které plně neodpovídají fenoménu emo (např. kontrakultura je typická svým opozičním postojem k celé dominantní kultuře) anebo tento fenomén nepostihují v celé jeho šíři (např. scéna je pojem úzce spjatý s hudební produkcí). Spíše než jedna homogenní subkultura mládeže jich existuje mnoho různých. Pro potřeby své práce volím pro fenomén ema pojem subkultura, tak jak je definován Hebdigem.

Počátky výzkumu subkultur mládeže spadají již do dvacátých let 20. století, kdy v Chicagu proběhla zúčastněná pozorování pouličních gangů mladistvých sociology a kriminology, kteří však stále ještě na subkulturu pohlíželi jako na organismus nezávislý širších sociálních, politických a ekonomických souvislostech. (Hebdige,1979)

V padesátých letech 20. století se v souvislosti s výzkumem subkultur mládeže Albert Cohen a Walter Miller zaměřili na spojitost mezi hodnotovými systémy dominantní kultury a

subkultury v dané společnosti. Cohen zdůraznil především kompenzační funkci subkultury mladistvých (např. jako náhradního zdroje sebeúcty). Miller se zaměřil spíše na podobnosti mezi kulturou mladistvých a kulturou jejich rodičů. Poukazuje na to, že mnoho hodnot, které vyznávaly skupiny mládeže, byly pokřivenou či přehnanou formou „stěžejních zájmů“ předchozí generace. Oba výzkumy se zaměřovali na delikventní subkultury mládeže (tzv. gangy). (Hebdige, 1979)

Tyto teorie byly v šedesátých letech 20. století testovány během série terénních výzkumů (v Británii), díky nimž Peter Willmott dospěl k závěru, že způsoby trávení volného času, které má mládež k dispozici, jsou ovlivňovány a formovány specifickou třídní zkušeností. (Hebdige, 1979)

Další z možných přístupů k subkultuře byl zformován Centrem pro současné kulturní studia (CCCS, založeného roku 1964 v Birminghamu ve Velké Británii), kde byl zkoumán vztah mezi ideologií (neboli ucelenou soustavou myšlenek a postojů) a specifickými formami vyjádření, které byly manifestovány tzv. dress code (pravidly vhodného oblékání) skupiny mladistvých. CCCS zkoumalo subkultury především ve vztahu ke kultuře jejich rodičů a dominantní kultuře. (Hebdige, 1979)

Phil Cohen se také, jako CCCS, zajímal o souvislosti mezi kulturou mládeže a rodičů a definoval subkulturu jako kompromis mezi potřebou autonomie a odlišení se od rodičů a zároveň potřebou se s nimi ztotožňovat. Přináší výklad subkultury, beroucí v potaz ideologické, ekonomické a kulturní faktory a dává jí do přímé souvislosti se společenskou třídou. (Hebdige, 1979) Na výše zmíněné teorie Dick Hebdige navazuje a rozšiřuje pojetí subkultury o hledisko stylu. Pokud odhlédneme od pojetí subkultury jako třídně ukotveného generačního hnutí, je Hebdigovo pojetí subkultur mládeže stále platné.

V současnosti se při výzkumu subkultur uplatňuje spíše model Davida Muggletona (Muggleton 2000, in Pernicová 2009) dívající se na subkultury v naší post-moderní společnosti jako na post-subkultury, které již nejsou důsledkem sociálního zařazení anebo snahy o vymezení se vůči generaci rodičů. Jsou výsledkem osobní volby, jsou depolitizovány, individualizovány (jsou výsledkem osobní volby) a fragmentizovány (zasahují jen některé oblasti života). Členové subkultury považují samy sebe, oproti homogenní mase většinové společnosti, za jedinečné a originální. Svou skupinu pak vnímají jako heterogenní, spojovanou sdíleným zájmem či vkusem. Za takovýto typ subkultury považují i emo, které nestojí v přímé opozici k většinové společnosti, ale navzájem na sebe působí, např. stylem oblékání (části oděvů, doplňky, je možné zakoupit v běžných obchodech s oblečením). Tento fenomén začleňování subkultur do mainstreamu blíže pojednám u pojmu styl.

Stylem Dick Hebdige nazývá kombinaci oblečení, hudby, jazyka, tance, chování, skrze kterou subkultura vyjadřuje sama sebe. (Hebdige, 1979) Záměrem mé práce je zkoumáno subkultury ema z hlediska stylu, se zaměřením na jeden z aspektů stylu – na vizáž. Pojímám vizáž jako vnější vzhled, který slouží k vyjádření příslušnosti k dané subkultuře.

Hebdige interpretuje styl subkultur jako komunikaci, homologii nebo revoltu. V pojetí stylu jako komunikaci jsou jednotlivé atributy stylu brány jako znaky nesoucí významy. Vizuelní atributy jsou vědomě voleny a uměle vykonstruovány tak, aby nesly určitá poselství, sdělující světu názory a hodnoty jejich nositelů. Z obecného diskursu jsou přejímány nápadné znaky (móda, jednání), které jsou přetvářeny a rozšiřovány o jiné významy. Obyčejné věci získávají symbolické rozměry (někdy se stávají až stigmatem). Homologie stylu značí symbolický soulad mezi hodnotami a životními styly skupiny. Revoltou styl sděluje svou odlišnost do většinové kultury. (Hebdige, 1979)

Svým stylem zpětně subkultury vyjadřují svůj protest, či postoj k dominantní kultuře. Sdělení podstatné *odlišnosti* (a paralelní sdělení skupinové *totožnosti*) je „ústředním tématem“ v pozadí stylu subkultur. Pomocí stylu se příznivci dané subkultury mohou vymezit vůči většinové společnosti a zároveň dát najevo příslušnost ke skupině. Vzhled je možno v rámci dané skupiny pojímat individuálně, ale vždy s jistými typickými atributy hlásajícími začleněnost. Formy a obsahy tohoto stylu bývají často dominantní kulturou považovány za „nepřirozené“, překračující pravidla, která jsou považována za samozřejmá. Ovšem, jak Hebdige upozorňuje, původní významy, které byly do stylu vloženy jeho původci, nemusí být známé všem jeho nositelům. Stejně tak mohou významy variovat v individuálním pojetí každého příznivce. (Hebdige, 1979)

- **Vztah stylu subkultury a médií (Hebdige, 1979)**

Často, jako například u punku, se vznik nové subkultury časově kryje s objevením deviance této subkultury v médiích. Pokud to vztáhneme na emo, tak se jedná o sklon příznivců ema k sebepoškozování, o kterém se v souvislosti s médii a pohledem psychologů (subkultury mládeže jsou často vnímány jako hrozba pro instituci rodiny) zmíním později. Média deviantní chování či revoltu nejen zaznamenávají, ale kladou ho do rámce dominantní struktury významů. Čím častěji je subkultura zobrazována v médiích, tím více se celé společnosti ozřejmuje, jak a kam ji zařadit. Skrze tento proces opětovného navracování se narušený pořádek opravuje a subkultura je začleňována jako zábavná podívaná do dominantní

mytologie. Tento proces nabývá dvou charakteristických forem: přeměnou subkulturních znaků (oblečení, muzika ...) do hromadně vyráběných předmětů a „nálepkováním“ a změnou definice deviantního chování v médiích (či justici), neboli jeho trivializováním či popřením jeho odlišnosti.

1.2. Reflexe literatury k tématu

V současné době se sociální vědy fenoménu emo v odborné literatuře soustavněji nevěnují. Vycházela jsem proto z literatury, která se zabývala jinými hudebními subkulturami, nebo z článků odborníků přistupujících k emu z hlediska psychologického, či pedagogického, a z bakalářských prací pojednávajících emo z pohledu psychologie, či genderu. Cenným zdrojem pro teoretická východiska pro mě byla již zmíněná práce Kristýny Klozarové (2006), zabývající se vizuálními aspekty punkové subkultury.

Populární literatura o emu také dosud v českém jazyce neexistuje. V zahraniční tvorbě však již můžeme nalézt publikace zabývající se emem populárně naučnou formou – např. *Nothing Feels Good* od Andyho Greenwalda či *Everybody hurts* od Trevora Kelleyho a Leslieho Simona. Věnují se vývoji emo subkultury, současnému stavu i tomu, co to znamená být emo.

Dalším cenným pramenem vedle literatury, pro mě byl internet. A to z toho důvodu, že toto médium je pro emo typické, jak se budu zmiňovat dále. Můžeme zde nalézt velké množství dat od samotných stoupců ema – neobornost je zde vyvážena autenticitou. Informace zde stoupci ema poskytují zejména na svých blozích. Blog je webová aplikace obsahující příspěvky většinou jednoho autora. Slovo blog vzniklo spojením slov *web log* (a jejich zkrácením), které můžeme do češtiny přeložit jako webový zápisník. Zde se autor poděluje o své pocity, zážitky, sdílí fotografie, hudbu, či vkládá vlastní tvorbu. (www.wikipedia.com)

Zdrojem informací pro mě byly také fanziny, což jsou neprofesionální a neoficiální publikace tvořené fanoušky nějakého kulturního fenoménu. Fanziny jsou šířeny mezi ostatními příznivci zadarmo, v dnešní době většinou také prostřednictvím internetu.

2. Cíle, metodologie a reflexe výzkumu

Cílem mé práce je popis vizuálních atributů stoupců ema, zjištění, jak jsou tyto atributy reálně uplatňovány ve vizáži členů subkultury emo aktivních na zkoumaném serveru a jak tito jedinci svou vizáž reflektují. Toho se snažím docílit analýzou článků týkajících se vizáže na emosvet.cz, analýzou fotografií stoupců emo subkultury zaregistrovaných na emosvet.cz a dotazníky určenými stoupcům emo subkultury taktéž zaregistrovaných na emosvet.cz. Jako doplňkovou metodu používám analýzu článků na emosvete.cz, zejména vláken týkajících se vizáže.

Hlavním zdrojem fotografií a respondentů pro mě byl server www.emosvet.cz. Server emosvet.cz jsem si vybrala proto, že zde můžeme nalézt jak články týkající se emostylu, hudby, tak i bohatou fotogalerii, fórum a velké množství aktivních uživatelů. Pro práci s internetovým zdrojem jsem se rozhodla proto, že samotná komunita ema se sdružuje především na internetu, kde se zakládají fóra s touto tematikou a vznikají blogy stoupců ema. Zde emaři sdílejí své fotografie a komunikují s ostatními příznivci ema, se kterými si sdělují své pocity a názory. Na fórech můžeme najít diskusní vlákna týkající se účesů, oblečení make-up, je tedy zřejmé, že vizuální stránka stoupců ema je pro ně samotné velice důležitá. Kromě fotografií samotných uživatelů fóra zde v sekci *Emo styl*, nalezneme fotografie a obrázky ukazující atributy považované subkulturou, organizující se kolem serveru emosvet.cz, za významné pro emo vizáž. Stejně tak zde nalezneme i návody, jak tohoto vzhledu docílit. Kromě těchto ilustračních fotografií jsem se zaměřovala na fotografie, které ke svému profilu na serveru emosvet.cz přikládají jeho uživatelé a které jsou veřejně přístupné v *Emo galerii*. Většinou se jedná o fotografie sebe sama.

O velké oblíbenosti internetové komunikace svědčí téměř každodenní aktualizace blogů a profilů na fórech. Také proto jsem, jako formu komunikace, zvolila dotazník, který je možný zaslat přímo skrze server emosvet.cz vybranému uživateli. Omezená výpovědní hodnota dotazníku, zejména kvůli kratším odpovědím, které v písemné formě respondenti volí, byla vyvážena možností lépe si své odpovědi promyslet a být v nich upřímnější a otevřenější. Tato forma dotazování byla výhodou i proto, že jsem mohla oslovit širší spektrum příznivců ema – tedy i jedince, kteří nežijí v Praze a za nimiž by bylo časově i finančně náročné cestovat.

2.1. Metodologie

Informace o vzniku a vývoji subkultury ema jsem získala prostudováním odborné a populární literatury a zejména internetových zdrojů, jakými je například fanzin topzine.cz, internetová encyklopedie wikipedie či z fór založených příznivci ema (emo-style.cz, emosvet.cz atd.).

2.1.1. Články

Při zjištění toho, co stoupenci ema aktivní na severu www.emosvet.cz deklarují jako typické vizuální atributy ema, vycházím z analýzy článků zde uveřejněných. K analýze článků týkajících se vizáže na serveru emosvet.cz, přistupuji metodou etnografické obsahové analýzy, tak jak je popsána Brymanem (2008). Jde o získávání témat a kategorií ze zkoumaných dokumentů, namísto aplikace předem stanovených kategorií na zdroj informací, tak jak to dělá kvantitativní obsahová analýza. (Bryman 2008:531) Na základě toho, jak

stoupenci emo, aktivní na tomto serveru, deklaruji pojetí emo, zjišťuji, které vizuální atributy jsou pro emo vizáž důležité.

2.1.2. Fotografie

Analýzou fotografií, přidáných samotnými uživateli, zjišťuji jak je deklarovaná emo vizáž (popsaná v jednotlivých člancích), realizována ve vizáži těchto stoupců emo. Jak uvádí Sztompka funkcí fotografie je, mimo jiné, dokumentace vizuálních informací, jako např. sociálně důležitých materiálních objektů, které můžeme posléze analyzovat a odhalit jejich skryté významy. (Sztompka, 2007:75) K analýze fotografického materiálu přistupuji výše zmíněnou metodou etnografické obsahové analýzy, tak jak je popsána Brymanem (2008).

Fotografie k analýze získávám z *Emo galerie* v sekcích *Emo fotky* a *Emo účesy* umístěných na serveru www.emosvet.cz. Je zde umístěno přes 1400 fotografií, přidáných uživateli serveru. Možnosti analýzy však byly ovlivněny způsobem, jakým jsou téměř všechny fotografie pořízeny. Jedná se především o fotografie sebe sama v interiéru focených na vzdálenost natažené paže, buď seshora anebo zepředu. Na fotografiích je tedy převážně zachycena horní část těla s důrazem na obličej a účes. Nemalá část fotografií je černobílých.

Do obrazové přílohy jsem zařadila fotografie ilustrující nejtypičtější vizuální atributy emo pod Přílohou č.3.

2.1.3. Dotazníky

Při reflexy emo vizáže samotnými stoupcí emo vycházím z dotazníků zasláných registrovaným uživatelům emosveta.cz. Analýzou výpovědí zjišťuji, jak je pro dotazované respondenty důležité vytváření adekvátní vizáže. V dotaznících jsem okruhy otázek směřovala především na to, jak oni sami vnímají svou vizáž, jaké významy jí připisují, co pro ně

znamena a jaký je jejich postoj k subkultuře emo. K analýze dotazníků používám rámcovou analýzu dle Hendla (2005).

Základním souborem, z něhož jsem vybírala výzkumný vzorek, byli registrovaní uživatelé serveru emosvet.cz. Na začátku mého výzkumu (podzim 2009), jich zde bylo registrováno něco málo přes tisíc. Svou prosbu o pomoc při vyplňování dotazníku jsem rozeslala čtyřiceti z nich. Kritérii pro výběr byl věk minimálně 13 let¹, přítomnost profilové fotografie² a poslední návštěva jejich profilu minimálně tři měsíce zpátky³. Většina potenciálních respondentů nesplňovala jedno nebo více kritérií, která jsem zvolila. Z těch, kteří tomuto kritériu odpovídali, jsem vybrala prvních dvacet chlapců a dvacet dívek. Celkem tedy čtyřicet potenciálních respondentů ve věku od 13 ti do 22 let z různých částí České republiky.

Ze čtyřiceti rozeslaných dotazníků se mi jich vrátilo dvanáct. Návratnost dotazníku byla menší, také z důvodu jiných výzkumů, které na tomto serveru začaly probíhat téměř současně s mým. Jednalo se o výzkum týkající se předsudků a stereotypů souvisejících se stylem emo a výzkum týkající se životního stylu a sebeposouzení dospívajících. Častým důvodem, proč nechtějí můj dotazník vyplnit, který oslovení uváděli, byla již účast na jiném výzkumu. Někteří také uváděli, že již emo nejsou, nebo samy sebe za stoupence emo subkultur ani nikdy nepovažovali.

V příloze je umístěn vzor dotazníku (Příloha č. 1) a paspartizace respondentů (Příloha č. 2).

- Profil respondentů

V souboru dvanácti respondentů se nachází 5 chlapců a 7 dívek ve věku od 14 ti do 20 ti let každý z jiného města či okresu České republiky. Nejčastěji jsou to studenti středních škol – dvou gymnázií, dvou středních uměleckých škol, jedné obchodní akademie, jedné zdravotnické školy, jedné střední odborné školy a jedné nespecifikované střední školy. Tři respondenti dosud navštěvují základní školu a jeden svou školu či zaměstnání nevyplnil.

¹ Subkultura emo je rozšířena především mezi mládeží. Dolní věková hranice pro mládež bývá odborníky stanovována kolem 13 ti let, horní hranice bývá kolem 20ti let viz Vágnerová (2005)

² Kvůli pozdější možnosti analýzy fotografie v kontextu dotazníku.

³ Z důvodu eliminace oslovení uživatelů, kteří již aktivně stránky emosvet.cz nenavštěvují, ať už kvůli odklonu od příslušnosti k emo subkultuře či z jiného.

3. SUBKULTURA EMO

V současné době je fenomén emo velice diskutovaný. Má spoustu příznivců, ale možná ještě více odpůrců, alespoň jak se může zdát z obrázku, který o emu podávají média, nebo z internetu, kde, vedle stránek stoupenců ema, existuje velké množství stránek a článků hodnotící emo velice negativně. Subkultura emo bývá stereotypně spojována s depresemi a tendencemi k sebepoškozování jejích členů. Na tomto místě se pokusím o vymezení pojmu emo subkultura pomocí jeho historie, popisem typických znaků emo stylu, propojení ema a mainstreamu a obrazem ema v očích dominantní kultury, který je vždy nutně pohledem zvenčí.

3.1. Historie ema

Pod názvem emo se skrývá směr rockové hudby, charakteristický melodičností a texty, které jsou citovou výpovědí zpěváka. Kořeny tohoto hudebního stylu nalézáme v Americe osmdesátých let 20. století, kde se na tehdejší washingtonské hardcore punkové scéně začaly objevovat kapely jako Rites of Spring nebo Embrace. Tyto kapely zjemnily původní drsnost a tvrdost roku melodickými kytarovými pasážemi a emocionálními texty, reflektujícími stav společnosti. Právě díky přítomnosti těchto intimních zpovědí v hudbě se vžilo nové označení emocore, jako zkratka pro emotional hardcore. Důležitým prvkem nově vzniklého hudebního stylu, byl důvěrný vztah mezi kapelou a jejím publikem. Na tyto kapely později navázaly další, jako například Beefeater nebo Gray Matter. Ačkoliv zmíněné kapely odmítaly zařazení do emocore, název se brzy vžil. Přesto, že washingtonská scéna 80. let neměla dlouhé trvání a většina kapel se brzy rozpadla, položila základ pro rozvoj ema. Termín emo (pravděpodobně

vzniklý ze zkratky emocore), poprvé použili při interview pro časopis Flipside členové výše zmíněné kapely Rites of Spring v roce 1985.

Změna stylu, kterou washingtonská scéna přinesla, ovlivnila mnoho dalších kapel po celé Americe. V téže době slavila hudební skupina Nirvana komerční úspěch se svým albem Nevermind, což přivolalo pozornost médií k undergroundové hudbě a jejím subkulturám. Zájem médií s sebou přinesl i příliv fanoušků a tak se tyto nové hudební styly brzy staly výnosným obchodním artiklem a postupně se začaly posouvat do středního proudu. V této fázi stály včele kapely jako Sunny Day Real Estate či Jawbreaker, využívající sloučení hardcoru s pop punkem, vytvářející tajuplné metaforické texty vycházející z osobních deníků samotných hudebníků. V textech vyjadřovali základní životní pocit odcizení a nezvratnosti osudu. Kombinovala se zde hardcorová vášeň s punk-rockovou energií s jemnější kompozicí písní a smutných textů. V devadesátých letech 20. století sehrály hlavní roli kapely The Promise Ring a Weezer, přinášející temnější a drsnější hudbu umocněnou texty o pochybnostech a odmítnutí. V této době již emo nebylo jen hudebním směrem, ale emo styl se stal životním názorem, způsobem života a proměnil se v subkulturu. (Hebdige, 1979; Poledňáková and Cafourek, 1992; topzine.cz)

Po roce 2000 se styl emo zpopularizoval a proměnil. Velká hudební vydavatelství sjednotila prezentaci emo stylu, které nyní svými texty a stylem oblékání oslovuje především teenagery poprvé zakoušející vztahovou a životní frustraci (viz názvy některých hudebních skupin a písní). Melodie jsou jemnější, v textech převažuje touha nad vzdorem. Tento přechod je jednoznačně spojen s kapelou Jimmy Eat World, která svým albem Bleed American získala v roce 2002 platinovou desku a definitivně potvrdila přesun ema do středního proudu. Nejnověji je s emem spojován styl kapel jako My Chemical Romance, Panic at the Disco, Taking Back Sunday či Aiden.

Emo je tedy hudebním stylem využívajícím prvky hardcoru, punk rocku, pop punku, metalu a elektroniky. Základem jsou intimní, smutné texty, ve kterých se autor publiku svěřuje se svým zármutky, křivdami, neopětovanou láskou.

3.2. Emo subkultura

Emo subkultura je specifickou kombinací oblečení, hudby, jazyka a chování, pomocí které sama sebe vyjadřuje.

- Základní znaky ema

Emo, kromě stylu hudby, označuje subkulturu převážně mladých lidí (mezi 13 ti až 20 ti lety), kteří se s touto hudbou identifikují. V současné době je však smysl pojmu emo chápán jako zkratka slov emoce, emotivní (tedy ne již od slova emocore). V pojetí samotných příznivců ema je emo spíše stavem mysli, je místem pro lidi, kteří se odlišují. Právě v emu mohou společně ve své odlišnosti nalézt útěchu. Emo pohled na svět, je to, co určuje bytí emařem.⁴ Emo kids se svým chováním, do kterého lze zahrnout také sebeprezentaci pomocí stylu oblékání, snaží odlišit od většinové společnosti. A to zejména proto, že odsuzují její konzumní styl, k němuž se snaží nalézt alternativu pomocí kreativity a svobodného sebevyjádření.

Hlavní znaky emo stylu může rozdělit na názory a životní postoje, na vnější vzhled a na poslouchání emo hudby.

1. Životní názory a postoje

Jde především o vnitřní emocionální život. Emo kids se za své city nestydí. Jsou schopni naplno prožívat jak pozitivní (láska, štěstí), tak negativní emoce (strach, smutek, agrese).

Stejně tak primární je pro stoupence ema tolerance – k jiné sexuální orientaci, k jinému životnímu stylu, subkulturám. A spíše než tolerance je to přímá podpora odlišnosti a

⁴ Příznivci emo stylu samy sebe označují nejčastěji jako emo boy (z angličtiny chlapec) či emo girl (z angličtiny dívka), nebo, pokud nerozlišují o jaké pohlaví se jedná, emo kids (z angličtiny děti)

svobodného rozhodnutí být přirozeně sám sebou, na nic si nehrát. Důležitým prvkem je snaha odlišit se od většinové společnosti a jejího konzumního způsobu života.

V souvislosti s odmítáním konzumního způsobu života a odporu k jakékoliv diskriminaci, jsou postoje emo subkultury často chápány jako vycházející z hnutí Straight Edg(sXe). sXe je hnutí⁵, vzniklé v osmdesátých letech minulého století, které se inspirovalo stejnojmennou písní od hard core punkové skupiny Minor Threat propagující život bez alkoholu, drog a volného sexu. Tento životní styl vznikl jako opozice ke konzumnímu způsobu života tehdejší společnosti a sebedestruktivnímu životnímu stylu punku. Symbolem tohoto hnutí (a životního stylu) je velké písmeno x namalované nejčastěji na ruce. Vzniklo pravděpodobně díky praxi malovat X na ruku nezletilým návštěvníkům klubů, kteří si přišli poslechnout punkové kapely, aby jim nebylo naléváno u baru (v USA je zakázáno podávání alkoholu mladistvým až do 21. let). Později se s hnutím sXe spojilo i vegetariánství a boj za práva zvířat.

2. Vnější vzhled

Nošením jednotlivých vizuálních atributů emo stylu se jeho příznivci hlásí k emo subkultuře, k jejím postojům, životním názorům. Pomocí vzhledu vyjadřují své vnitřní pocity. Pro tento styl je typické stírání rozdílů mezi oblečením emo boys a emo girls. Dívky do svého šatníku přebírají doplňky spojované s maskulinitou, jako je například kravata či drsné vzory v podobě lebek. Emo móda pro kluky je zase typická nošením upnutých triček i kalhot.

Základní barvou oblečení i účesů je černá, která je brána jako symbol smutku či smrti. Nejtypičtější vizuální atributy stoupence ema je černo-růžové oblečení, tmavý make-up, patka zakrývající jedno oko a barva vlasů buď nepřirozeně světlá nebo tmavá. Vzhled emo girls a emo boys si je velice podobný. Ze vzorů převažují proužky, jako obuv conversky, to odkazuje ke stylu oblékání na emo scéně v Americe v 80. let. Časté jsou potisky lebek nebo hudebních idolů či kreslených postaviček. Oblečení je přiléhavé u obou pohlaví. Účes je typický nejen patkou a barvou, ale také rovností vlasů a doplnění účesu o barevné, nejčastěji růžové, proužky. Tmavý make-up (linky a stíny kolem očí) doplňuje obličejový piercing

⁵ Někdy také označováno jako subkultura, sociální hnutí či životní styl (www.wikipedia.com, www.straightedge.com)

zejména rtů a obočí. Důležité je, aby zvolené oblečení a doplňky vyjadřovaly nálady a pocity nositele. Není tedy žádnou výjimkou setkání s emo kids, které jsou oblečené do jasných, zářivých barev se stejně veselým make-upem. Více se jednotlivými vizuálními atributy budu zabývat ve IV. kapitole.

3. Emo hudba

U vzniku emo stála hudba a pomocí hudby se emo dodnes vyjadřuje. Pokud se budeme na definici emo hudby dívat dle jejího historického vývoje, můžeme za emo kapely označit ty skupiny, které vychází z punku a rocku. Můžeme se však také na hudbu dívat z hlediska jejich textů, kterými oslovuje své posluchače. Pak bychom za emo hudbu označili takovou, kde interpreti vyjadřují svoje silné emoce. Často je nějaká kapela za emo označována, i když ona sama se tak nedeclaruje. To často souvisí s jejich vzhledem, který lze označit za emo (viz Vnější vzhled výše) a s emocionálními texty písní.

- Další významné znaky emo subkultur

Stoupenci emo se setkávají především ve virtuálním světě, což je jeden z dalších výrazných znaků emo subkultury. Využívají internetové komunikační kanály k vytváření virtuálních sociálních sítí, jejichž prostřednictvím získávají nové přátele, sdílejí své pocity a posílají vzkazy. Pro tuto formu sociální komunikace je nejvíce využíván facebook, myspace, vampirefreaks.com či emosvet.cz. Díky profilovým serverům si mohou vytvářet vlastní osobní stránky, kde prezentují fotografie sebe samých, svá díla či názory a postoje.

Dalším výrazným znakem této subkultury, kterého si lze povšimnout právě díky blogům, je specifický způsob přetváření jazyka. Jde především o zaměňování některých hlásek (psaní W místo V, Q místo K, ZH místo ž atd.) a nepravidelné střídání velkých a malých písmen ve slovech. Emoce, které chce pisatel vyjádřit, jsou do textu dodávány pomocí tzv. emotikonů (neboli smajlíků), což jsou grafické symboly složené z interpunkčních znamének. (<http://cs.wikipedia.org/wiki/Emotikon>) V běžné řeči je toto přetváření jazyka stěží rozpoznatelné. Všimnout si ale můžeme častého používání zdobnělin, které jsou používány i

v psaném projevu. Stejně jako vizáž, je i používání speciálních slov či znaků, vyjádřením pocitu sounáležitosti se subkulturou.

I přes to, že doménou sociálních kontaktů emo subkultury je internet, můžeme od roku 2007 také pozorovat první pokusy o tzv. emo srazy. Jedná se o seznání příznivců ema přes internet z celé republiky na určité místo v určitý den. Většinou se tyto srazy konají ve větších městech, jako je Praha (zde jsou nejčastějšími emo srazů místy Petřín, Václavské náměstí, nebo Letná), Brno či České Budějovice. Spíše než další znak emo stylu, bych tyto srazy interpretovala jako potřebu osobního sociálního kontaktu vlastního všem lidem. (Kohoutek, 1998)

- **Emo versus pozěří**⁶

Určování typických znaků ema však samy emaři zásadně odmítají. Jediným pravidlem ema je, že žádná nemá, tvrdí na svých fórech. S pravidly, jak být emo, jsou totiž spojování tzv. emo pozěří, kteří přebírají pouze vnějšíkové charakteristiky – jako je oblečení a pocity pochybností, které však u nich přerůstají v přehnaný smutek, směřující až k sebepoškození – čím pohled na emo zkresluje. Často můžeme také na internetu narazit na „Pravidla jak být emo“, kde jsou s ironickou nadsázkou popsány hlavní znaky emo stylu a zdůrazňovány sebepoškozující tendence. K těmto „zaručeným pravidlům, jak být emo“ se sami stoupenci ema staví velice negativně. V komentářích pod příspěvky „*Emo vs. Pozěrství*“ se můžeme například dočíst: „*už mě fkt štve jak se všude píše o těch pravidlech a řezání..to není emo ..*“⁷.

⁶ Pojetí pozěrství z pohledu stoupců ema na emosvete.cz (<http://www.emosvet.cz/emo-styl/styl/89-emo-vs-pozerstvi>)

⁷ Další komentáře na <http://www.emosvet.cz/emo-styl/styl/89-emo-vs-pozerstvi#comment-479>

Názvem pozěří tedy označují „praví“ vyznavači ema jedince, kteří se řídí „pravidly, jak být emo“ – jak se oblékat, jaký mít účes, životní pocit, jakou poslouchat hudbu. Tedy ty, kteří se pouze vnějškově přiřazují k emo stylu, ale vnitřně to tak necítí.

Zároveň existují názory, jež označují všechny emaře za pozěry, kteří se pouze oblékají podle daného stylu, ale o původním významu ema nic nevědí. Fascinace stylem a imagem je dle Muggletona typickým jevem postmoderních subkultur, a dle Baudrillarda jsou styly subkultur pouhými napodobeninami bez originálů. (Badrillard, 1983, in Muggleton, 2000, in Pernicová, 2009)

Dle Muggletona je autentičnost členství ke skupině posuzována podle toho, zda daný jedinec přijal pouze typický vzhled či styl, nebo jestli vyznává i hodnoty a ideály spojované s danou subkulturou. Za „pravé“ členy jsou pak považováni ti, kteří tyto hodnoty a ideály přijali za své. Subkulturní identita je tedy konstituována na základě přijetí duchovního odkazu, nikoliv pouze přijetím určité módy a vzorců jednání. (Muggleton, 2000 in Stojšpalová, 2007) Ti, kteří přijali pouze vnější formu, jsou ostatními příslušníky komunity označováni za pozěry.

Pro jasnější členění příznivců emo subkultury používám dělení a terminologii dle Klozarové (2004:33), která je rozděluje podle zájmu o danou subkulturu a míře angažovanosti v ní. Tímto dělením získává tři pojmy určující začleněnost stoupenců určité subkultury – jsou to: ti „z centra scény“, „z periferie scény“ a „parazitující na scéně“. Při aplikaci na subkulturu emo to vypadá následovně: z centra scény jsou ti stoupcí emo subkultury, kteří při tvorbě své vizáže používají vizuální atributy spojované ema, tak jak je popisují níže. Zajímají se o emo hudbu a navštěvují koncerty emo kapel. Od většinové společnosti se odlišují nejen svým vzhledem, ale také přijetím životních názorů a postojů emo subkultury. Ovšem i zde platí, že stoupcům ema jde především o individualitu a svobodné vyjádření identity. Emaři z periferie scény jsou jedinci, kteří se k subkultuře hlásí nově a nemají příliš mnoho informací o tomto fenoménu. Při tvorbě své vizáže používají atributy ema, ale jejich výběr je spíše nahodilý. Časem se z nich můžou stát členové subkultury z centra scény anebo tuto subkulturu opustí úplně. Třetím typem jsou ti, co na scéně parazitují a kteří se o subkulturu ema nezajímají vůbec a pouze využívají jeho vizuální atributy. (Klozarová 2004:34). Z toho, co bylo o pozěrství uvedeno výše, se pozěrství (dle terminologie Klozarové) z pohledu příznivců emo subkultury shoduje s termínem „parazitující na scéně“.

- Obraz ema v médiích

Obraz ema v médiích je silně ovlivněn existencí výše zmíněných „Pravidel“, která vzbuzují obavy u řady odborníků. Zejména kvůli zdůrazňování sebepoškození a pokusů o sebevraždu, média varují před emo stylem, který může vážně narušit duševní vývoj teenagerů. Svá tvrzení dokládají názory odborníků. (Televize Prima, 1. Zprávy, 26.1.2009; www.stream.cz Fenomén Emo, 3.4.2008) Odborníci z řad psychologů a pedagogů se shodují na tom, že tato „Pravidla“ mohou mít v mnoha případech negativní dopad na jednání mladistvých, kteří se ke stylu emo hlásí. Stoupenci ema se však na svých fórech a blozích hájí, že „Pravidla“ jsou pouhým výmyslem lidí, stojících proti emu, jsou fikcí, která nemá s podstatou ema nic společného. Proti obrazu, který je na základě těchto „pravidel“ o emu prezentován v médiích, se sami stoupenci ema silně ohrazují: *„Být příznivcem emo stylu v dnešní době není vůbec lehké. Jakoby nestačilo, že my příznivci původně čistě hudebního stylu musíme neustále bojovat s dětmi, které o emu nic neví, ale přitom se k němu hrdě hlásí, a díky kterým jsme posuzováni, ale poslední dobou se musíme neustále hájit a bránit proti „zaručeným“ zprávám z médií.“*⁸

Právě v reportáži tv Prima hovoří psychiatr Karel Moravec a upozorňuje na to, že pro mladého člověka (hlásícího se ke stylu emo) není rozdíl v tom, jestli je to psáno s nadsázkou nebo myšleno vážně. V druhém dokumentu na www.stream.cz k tomu psycholožka Tereza Cenková dodává, že protagonisté kapel, ke kterým fanoušci ema (které označuje za psychicky labilní teenagery) vzhlížejí, si v sobě nesou mnoho nevyřešených problémů. Na rozdíl do svých posluchačů si je však mohou kompenzovat hudbou. Posluchači, kteří tuto možnost nemají, si své problémy kompenzují sebepoškozením. Obecně tedy v médiích psychologové varují rodiče, aby nepřehlíželi depresivní nálady svých dětí, které mohou vést k sebevraždám, k nimž nabádá emo.

⁸V článku jsou zprávy médií hodnoceny jako snaha o senzace. (<http://www.emosvet.cz/emo-styl/styl/122-emo-vs-media>)

Ať už se členové emo subkultury této mediální stereotypizaci brání sebe víc, většinová společnost, ovlivněná obrazem ema v médiích, vidí emo kids jako temné a depresivní figurky, které si v koutě svého pokoje plačící podřezávají žíly. Zřejmě k tomu také přispívá osobní tvorba emařů, prezentovaná na internetových stránkách (básně, povídky, obrázky), kde se téma smutku, smrti, trápení, pocitu odcizení, objevuje velice často. I když „Pravidla“, které vybízejí k pokusům o sebevraždy a k sebepoškozování, které však emo kids odmítají jako smyšlené, můžeme přímo na jejich osobních stránkách (blozích či fórech) nalézt kreslené obrázky zobrazující nožem propíchnuté srdce, pistole namířené k hlavě či krvácející srdce.

- **Emo z pohledu pedagogicko-psychologického**

K subkultuře emo se hlásí především teenageři ve věku od 12ti do 16ti let. A právě kvůli spojování ema se sebepoškozováním se mnoho dětských psychologů obává negativního vlivu této subkultury na psychický vývoj mládeže.

Během období dospívání prochází jedinec obdobím, kdy si vytváří náhradní identitu pomocí inklinací k téměř náhodně vybraným hodnotám a sebepojetím, aby vyplnil prázdnotu. Mladý člověk cítí potřebu být součástí vrstevnické skupiny, aby překonal obavu z odpoutání se od rodiny. Styl dané skupiny mu pomáhá orientovat se ve světě i sám v sobě. Právě v tomto stadiu vývoje identity hrají důležitou roli hudební směry a s nimi spojené subkultury. Styl dané subkultury určuje, co si má její příznivec obléci, jak má hodnotit sám sebe a svět kolem sebe, co má cítit, jak má jednat. (Vágnerová, 2005)

Právě z tohoto pohledu se může psychologům a pedagogům zdát emo poměrně rizikové. Ke stylu emo se přiklánějí již velmi mladí lidé – dívky i chlapci kolem dvanácti let. Zpočátku nekriticky přijímají všechny znaky, které jim daný styl nabízí, ať už se jedná o oblečení, o vzhled nebo o druh hudby. Poté se k těmto vnějškovým znakům připojí také chování – smutek, pocit odcizení, introverze. Dospívající si nemusí být vědom toho, co je v jeho chování autentické a co je do jeho chování a cítění vřazeno diktátem stylu. Emo kids se stávají smutnými, i když dříve takoví nebyvali. Mohou se pokoušet své deprese demonstrovat sebepoškozováním či pokusy o sebevraždu. K sebepoškozování dochází nejčastěji u dívek do

16ti let, jde zejména o pořezání se žiletkou či nožem na zápěstí a předloktí. Může se jednat pouze o nebezpečnou hru, ale pro učitele nebo rodiče není jednoduché odlišit, kdy už to začíná být vážné. (Černá, Šmahel, 2009)

Další fází je kritický pohled na vnějšíkové znaky stylu. Pokud jedinec u subkultury zůstane, cítí se být osloven především hudbou. Sám se často pokouší tvořit hudební, výtvarná či literární díla. V tomto stadiu dospívající na čas rezignuje na vyhraněné sebedefinování. (Vágnerová, 2005) U stoupců se ema se v tomto období můžeme setkat s kritickým postojem k tzv. pozérům, neboli nepravým emařům, kteří přebírají pouze vnějšíkové charakteristiky a tím zkreslují pohled ostatních na celý styl. Zde se tedy oddělují ti, kteří se nikdy vnitřně s touto subkulturou nesžili a svou identitu budou dále budovat mimo tento styl.

Pocity nejistoty a smutku již tradičně doprovází období dospívání v euroamerické kultuře. Kdyby se mladiství nemohli přiklonit k emu, pravděpodobně by si podobný hudební styl stejně našli. Emo hraje v pokusech o sebevraždu nebo při sebepoškozování spíše doprovodnou a ne determinující roli. Vždy především záleží na osobnostním založení jedince, jak se vypořádá s pocity doprovázející období dospívání. Těžko však můžeme dát rovnítko mezi poslech smutné hudby a pokus o sebevraždu.

4. Popis nejdůležitějších částí oblečení, doplňků a úprav emo vzhledu

Označení jednotlivých atributů jako typických pro příznivce ema je nutné brát s velkou rezervou. Především zde nejsou jasné hranice mezi jednotlivými typy emo vizáže. A také si musíme uvědomit, že emo vychází z rocku, punku či metalu nejen po hudební stránce, ale i po stránce odívání. Jde tedy spíše o typické kombinace vizuálních atributů, které můžeme označit za emo vizáž. Důležitý je také důraz na individualitu a vyjádření pocitů.

Obrazovou dokumentaci uvádím v příloze č. 3 Obrazová příloha

- Dva druhy typické emo vizáže

Jako „emo styl“⁹ jsou označovány dva různé druhy oblékání.

První vychází z indie ema devadesátých let, tato scéna vychází z indie rocku a punk rocku. Název indie pochází od slova independent a značil odtržení se od zpopularizovaného undergroundu. Tito indie rockeři vycházeli z myšlení punkerů, své nekomerční a nemainstreamové názory sdělovali skrz hravé melodie a vtipné, satirické texty. Vyznačovali se nahráváním v neprofesionálních studiích, odmítáním velkých nahrávacích společností a intimními koncerty. Indie kapely ve své hudbě kombinují prvky gothic rocku, folku, jazzu a reggae.

⁹ Stoupenci emo subkultury svůj způsob oblékání označují za *emo styl*. Z důvodů předchozího vymezení stylu, jako kombinaci oblečení, hudby, jazyka, tance, chování, skrze kterou subkultura vyjadřuje sama sebe (Hebdige, 1979), budu emický název *emo styl* buď uvádět v uvozovkách anebo ho budu nahrazovat pojmem vizáž, který jsem si definovala jako vzhled, sloužící k vyjádření příslušnosti k dané subkultuře.

Indie emo se vyznačuje nošením oblečení obnošeného vzhledu, nejčastěji v khaki barvách. Trička jsou typická s potiskem ve stylu osmdesátých let a jsou upnutá. Batohy a tašky jsou zdobeny plackami¹⁰ různých skupin a spínací špendlíky. (<http://cs.wikipedia.org/wiki/Emo>)

Pod pojmem emo si však většina lidí spíše představí onen druhý, temnější a populárnější „styl“, který je typický nošením oblečení černé barvy, které může být také černo-bíle pruhované nebo puntíkové, často v kontrastu s něčím růžovým. Oblečení bývá upnuté a dpolněné pásky s pyramidkami či prvky lebek. Nezbytností je účes, zakrývající jedno oko. Pro dívky jsou určeny různobarevné náramky, řetízky, čelenky, mašličky nebo šátky. Typický je výrazný make-up tvořený černými očními stíny a světlým pudrem. Vizáž obličeje doplňuje u dívek i chlapců piercing, nejčastěji vpravo nebo vlevo pod dolním rtem a brýle s černými obroučkami. (<http://www.emosvet.cz/emo-styl/obleceni?start=5>)

Fotografie, které analyzuji ze zdroje [emosvet.cz](http://www.emosvet.cz), zobrazují příznivce ema převážně s touto „tmavou“ vizáží. O jeho historickém vývoji jako hudebního stylu i subkultury jsem pojednávala již výše.

Na tomto místě bych se chtěla zaměřit na jednotlivé vizuální atributy emo vizáže v podobě v jaké jej reprezentují samotní příznivci ema na svých stránkách. Primárně vycházím z analýzy fotografií na www.emosvet.cz v sekci *Emo galerie* v kategorii *Emo účesy* (počet fotografií ke dni 26.5.2010 je 52) a *Emo fotky* (počet fotografií ke dni 26.5.2010 je 1465)

Účes

Na prvním místě by měl účes vyjadřovat osobnost a pocity jedince. Přesto můžeme nalézt určité společné rysy. Nejvýraznějšími z nich jsou barva a střih. Emo účes má původně velmi specifický vzhled – kratší vlasy vzadu, které se směrem dopředu prodlužují až do dlouhé, rovné ofiny tvořící patku přes jedno oko. (zdroj www.emosvet.cz sekce *Účesy*)

Emo vychází z punku, a proto i vzhled účesů si je v něčem podobný. Z punkového způsobu úpravy účesy jsou přejímány zejména zářivé a nepřirozené barvy. Stejně tak náročnost úpravy a snaha o šokování. A podobně jako v punku i v emu platí, že účes je

¹⁰ Oznaky kruhové tvaru, mající na horní straně nejrůznější motivy – názvy kapel, hesla, symboly

genderově nerozlišený. Minimální rozdíly zaznamenáme v délce vlasů, či ve vlasových doplňcích.

Nejčastější barvou emo účesů, které můžeme na fotografiích spatřit, je tmavá – černá, tmavě hnědá.¹¹ Dle barvy obočí příznivců ema zobrazených na fotografiích můžeme soudit, že často jejich přirozenou barvou vlasů není černá či tmavě hnědá. Můžeme tedy říci, že emo kids, v případě potřeby, záměrně mění barvu svých vlasů dle typické, temnější vizáže ema.¹²

Celistvá tmavá barva vlasů ale není pravidlem. Mnoho emo kids svou tmavou barvu vlasů oživují barevnými pramínky. Většinou jsou v kontrastní barvě, jako je například růžová či blondátá, a jsou umístěny po stranách obličeje.¹³ Můžeme také spatřit emo účesy z čistě blondátých vlasů.¹⁴ Téměř vždy jsou však doplněny různě barevnými pramínky. Ty jsou často v černé nebo růžové barvě.¹⁵ Pramínky doplňující základní barvu účesu mohou být i vícebarevné.¹⁶

Pokud se zaměříme na barevnou typologii účesu chlapců, nalzáme zde stejnou tendenci jako u účesů dívek. Převažuje tmavá barva.¹⁷ Ta je často doplněna barevnými pramínky, ať už blondátými nebo barevnými.¹⁸ Častou variací je také blondátá barva s tmavými pramínky.¹⁹

Vlasy bývají u dívek delší, nejčastější je délka k lopatkám. Nejdelší prameny volně splývají vepředu přes obě ramena a hrudník.²⁰ U chlapců jsou kratší, většinou ne delší než po ramena. Emo kids mají vlasy nahoře natupírované, čímž je docíleno opticky většího objemu, a jsou vždy vyžehlené do rovna. Často jsou voleny asymetrické stříhy, takže délka jednotlivých pramenů se může lišit až o několik centimetrů. Vlasy jsou pak podbarvovány kontrastní barvou, aby vynikl jejich střapatý vzhled.²¹

¹¹ Obrazová příloha č. 1

¹² Obrazová příloha č. 2

¹³ Obrazová příloha č. 3

¹⁴ Obrazová příloha č. 4

¹⁵ Obrazová příloha č. 5

¹⁶ Obrazová příloha č. 6

¹⁷ Obrazová příloha č. 7

¹⁸ Obrazová příloha č. 8 a 9

¹⁹ Obrazová příloha č. 10

²⁰ Obrazová příloha č. 11

²¹ Obrazová příloha č. 12

Bezpochyby nejtypičtější součástí emo účesu je patka přes jedno oko sahající až na tvář. Význam patky je samotnými stoupenci ema vysvětlován jako snaha skrýt se před světem, oprostít se od něj.²² Faktem je, že patka, je dle fotografií, nedílnou součástí účesů všech emo kids.

Takto upravené účesy jsou prezentované na serveru emosvet.cz i s návody, či přímo videi na jejich vytvoření.²³ Fotografie typických emo účesů může také nalézt na stránkách, které se primárně zabývají péčí o vlasy, tvorbou účesů - jedná se především o stránky kadeřnických salonů či studií pečujících o vlasy, které emo účesy zahrnují do své nabídky.²⁴ Tento fakt ukazuje, jakým způsobem se emo stává módní záležitostí.

Make –up

Pro emo make-up jsou typické černé oční linky, kterými si podmalovávají oči, výrazné oční stíny a světlý pudr.²⁵ Pokud je na některých fotkách emo boy nalíčený, není, podobně jako u účesů, velký rozdíl mezi vzhledem emo boys a emo girls. Používání make-up chlapců zobrazených na fotografiích je však mnohem méně časté než u vyfotografovaných dívek. Používáním make-upu a očních líčidel u chlapců jen emo styl potvrzuje, svou podporu odlišnosti, boření hranic a svobodu v rozhodování, jakým chce člověk být.²⁶

Můžeme také spatřit fotografie, na kterých si stoupenci ema na obličej malují kapky slz, či přímo svůj make-up stylizují jako by byl rozmazaný pláčem, což lze interpretovat jako zdůraznění jedné z hodnot ema, že emo se za své emoce nestydí.²⁷

Výrazné líčení v obličejí můžeme vidět už u punkerů, respektive punkerek, jejichž prvotní snahou bylo šokovat konzervativní společnost. Temnější odstíny a více estetičnosti

²² <http://www.emosvet.cz/emo-styl/ucesy/2-emo-uesy>

²³ <http://emosvet.cz/emo-styl/ucesy/161-jak-vytvorit-emo-scene-ucesy>. V názvu tohoto článku, je použito výrazu *scene* – vizáž scene je v mnohém hodně podobná emo vizáži, ale je mnohem barevnější a veselejší. Názory a postoje pojící k scene stylu bývají v opozici k emu. Příznivci tohoto stylu jsou veselí, mají rádi barvy, lehkomyšlnost a snaží se o vizuální dokonalost svého vzhledu. (zdroj <http://www.modaastyl.estranky.cz/clanky/scene/co-je-scene-styl>)

²⁴ Například <http://www.svetucesu.com/Photogallery/Photogallery.aspx?id=16>

²⁵ Obrazová příloha č. 13

²⁶ Obrazová příloha č 14

²⁷ Obrazová příloha č. 15

do punku přinesl vliv subkultury gothic²⁸, která se inspirovala hororovými prvky a rozšířila používání make-upu mezi muži.²⁹ Mužští příslušníci punkové subkultury se do té doby líčili spíše příležitostně, např. na koncerty. Z této temnější vizáže punkerů a z typické vizáže stoupců gothic³⁰ pochází inspirace pro make-up u stoupců emo subkultury.

Piercing

Dalším výrazným atributem emo vizáže je piercing. Piercingem můžeme chápat „propichování měkkých tkání za účelem aplikace ozdob.“ (Heřmanský 2006:31 in Riegrová 2009) Důvodem pro piercing je, kromě estetické stránky, také snaha o odlišení se a vyjádření svého já. Aplikace piercingu bývá (například v lékařských kruzích) spojována s touhou po sebepoškozování, které je s eme často asociováno . (www.zdn.cz)³¹. Důvodem pro chápání piercingu jako formy sebepoškozování v souvislosti s příslušností k subkultuře emo, mohou být také fotografie, které stoupci ema uveřejňují na internetu. Na těchto fotografiích jsou zachyceni emo kids, jak si piercing provádějí sami.³²

V souvislosti s emem se jedná především o piercing v obličeji, který je opět bez rozdílů mezi chlapci a dívkami. Nejčastěji se jedná o piercing rtu nebo obočí. (zdroj www.emosvet.cz v sekci Emo styl) Dle fotografií na serveru emosvet.cz vyplývá, že nejoblíbenějším typem piercingu jsou: labret (piercing pod střední částí spodního rtu nebo horního rtu)³³, Madonna (piercing na straně horního rtu, tzv. piha krásy)³⁴, septum (piercing nosní přepážky)³⁵ vše většinou ve tvaru kuliček zvaných labred (tvar ozdoby používané pro piercing nosu se nazývá podkoa). Velice oblíbený piercing je tzv. snake

²⁸ Subkultura gothic vychází z hudebního stylu, který se na přelomu 70. a 80. let vyvinul z punk rocku a post punku. Je typický svou temnou atmosférou, melancholií a inspirací gotickou kulturou. zdroj

²⁹ Obrazová příloha č. 16 a 17

³⁰ Zdroj <http://www.sanctuary.cz/gothic-subkultura/2707-trochu-jiny-pohled-na-modu-goticke-subkultury-oldchool-zaklad-dil-prvy>

³¹ <http://www.zdn.cz/clanek/priloha-lekarske-listy/sebeposkozovani-jako-zavazny-symptom-a-nebezpecny-spolecensky-je-415668>

³² Obrazová příloha č. 18

³³ Obrazová příloha č. 19 a 20

³⁴ Obrazová příloha č. 21

³⁵ Obrazová příloha č. 22

bites (kroužky ve rtu po obou jeho stranách)³⁶, zde ale ve formě kuliček.³⁷ Setkat se můžeme také s piercingem obočí či jazyka.³⁸

Trička

Trička, která nosí stoupenci ema, bývají dle fotografií nejčastěji pruhovaná či s designem oblíbených značek, jako je např. Hello Kitty (u děvčat) nebo DC (u chlapců).³⁹ K vidění jsou často také trička jednobarevná, především černá nebo bílá. Obrázky, které jsou na tričkách natištěny, vyjadřují jak emoce (srdce, lebky ...), tak i postoje příznivců ema.⁴⁰

I když, jak jsem výše napsala, přejímají chlapci ve vizáži dívčí prvky a dívky chlapecké, je pro doplnění nutné dodat, že emo oblečení neprezentuje pouze drsný vzhled dívek a zženštilý vzhled chlapců. Dívky častěji nosí trička s kreslenými postavičkami, či s kombinací mnoha vzorů a barev, čímž prezentují dětskost. Na druhé straně jsou zde dívky, které svým oblečením (např. tričkem s lebkami, nebo nátělníkem s hlubokým výstřihem)⁴¹ prezentují drsnost nebo vyzývavost, což je možné také kombinovat (například nátělníkem s motive lebky). Většinou se však motivy a vzory chlapeckých a dívčích triček neliší a mnohdy mezi nimi ani není dělán rozdíl ve velikostech.⁴²

U dívek na fotografiích jsou také časté nátělníky. Převážně jedno barevné, pak pruhované nebo se vzorem, např. hvězdiček.⁴³

Nejoblíbenějšími značkami jsou Emily The Strange, Nightmare Before Christmas, HelloKitty, DC.

Exkurz: Oblíbenost triček u subkultur mládeže:

³⁶ Odborné názvy jsou přejaté z www.piercingshop.cz

³⁷ Obrazová příloha č. 23

³⁸ Viz obrazová příloha č. 24 (piercing jazyka můžeme vidět již výše na obrazové příloze č. 18)

³⁹ Obrazová příloha č. 25, 26 a 27

⁴⁰ Obrazová příloha č. 28

⁴¹ Obrazová příloha č. 29

⁴² Obrazová příloha č. 30

⁴³ Obrazová příloha č. 31

Tričko, jako součást oblečení, si prošlo dlouhým vývojem, než se počátkem šedesátých let 20. století stalo pevnou součástí šatníku hippies a po něm většiny dalších subkultur.

Prvním krokem k popularizaci triček se stal film s Marlonem Brandem „Tramvaj do stanice touha“ z roku 1951, kde bylo tričko prezentováno jako svršek zdůrazňující siluetu mužského těla. Upnutá bílá trička se stala symbolem smyslnosti. Nedlouho poté v šedesátých letech přišla éra hippies a z triček se staly transparenty hlásající lásku, mír a díky jednotnému vzhledu triček pro muže i pro ženy také znak rovnoprávnosti. V té chvíli se již své šance chopili výrobci spotřebního zboží – mezi prvními Coca Cola. Na tričkách se objevují loga a slogany, tričko se stává reklamou. S postupem času se nošení názvů oblíbených kapel na tričku stává důkazem příslušnosti k určité skupině, potažmo subkultuře. Trička vystupují i v politických kampaních. Nyní jsou trička odrazem všeho, co hýbe světem – politická situace, životní pocity, nové hudební styly ... Díky své univerzálnosti se tričko přizpůsobí jakémukoliv módnímu trendu a proto je tak často zpracovááno designéry, kteří se inspirojí v nově vznikajících i v již existujících hudebních stylech, subkulturách a v jejich vizáži. To úzce souvisí se snahou médií o začleňování subkultur zpět do kultury dominantní, což se děje přeměnou subkulturních znaků, jakými jsou například vizuální atributy, do hromadně vyráběných předmětů. (Hebdige, 1979) Tomu odpovídá také široká nabídka oblečení s designem vycházejícím z emo „stylu“ v obchodech s konfekcí.

Mikiny a bundy

Mikina je stejně jako tričko část oděvu oblíbená především u mládeže. Mikiny, které na sobě mají stoupenci emo subkultury na fotografiích, jsou převážně na zip a s kapucí. Vzory mají podobné jako trička, nejčastěji jsou to pruhy, poté kostky a hvězdičky.⁴⁴ Bundy se na fotografiích téměř nevyskytují a to z toho důvodu, že většina fotografií je pořízena v interiéru.

⁴⁴ Obrazová příloha č. 32 a 33

Kalhoty

Kalhoty nošené členy emo subkultury jsou úzké až přiléhavé, dolů se zužující (tzv. roury převzaté z punkové vizáže), se sníženým pasem (tzv. bokovky), černé a stejné pro oboje pohlaví.⁴⁵ Na některých fotografiích je můžeme vidět i v džínové variaci či ve výrazných barvách. Nejoblíbenější po černé je růžová, zelená či červená.⁴⁶ Svým střihem zdůrazňují křehkost postavy a tím i její zranitelnost. Typ emo kalhot, nošených i chlapci, bývá někdy označován jako holčičí střih. Tím se opět potvrzuje inklinace emo boys k přejímání dívčích prvků, který jim umožňují dbát na svůj vzhled, zajímat se o nové módní trendy.

Sukně a šaty

Zatímco účesy, líčení či kalhoty jsou si v emo vizáži velice podobné, sukně a šaty jsou v emo „stylu“ doménou pouze dívek. Ale nejsou tak často stoupenkyněmi ema nošeny, jako výše zmíněné kalhoty. Nejpreferovanějším typem jsou minisukně či minišaty, stejně jako v punkové módě. Různé druhy minisukní/šatů mohou buď podporovat nevinný vzhled anebo být vyzývavé.⁴⁷

Ze vzorů, které jsou u minisukní/minišatů použity, převažují kostky (např. růžovo černé, či červeno černé). Barevně jsou laděné do tmavších odstínů anebo naopak čistě bílé.⁴⁸ Typově se jedná především o sukně skládané anebo nadýchané, vícevrstvé minisukně se vzorem hvězdiček či puntíků.⁴⁹

⁴⁵ Obrazová příloha č. 34

⁴⁶ Obrazová příloha č. 35

⁴⁷ Obrazová příloha č. 36a a č.36b

⁴⁸ Obrazová příloha č. 37

⁴⁹ Obrazová příloha č. 38

Boty

Typickými botami stoupců emo jsou conversky⁵⁰ (plátěnky s pogumovanou špičkou) a nebo slip-onky (nízké boty, bez tkaniček)⁵¹. Boty by měly mít tmavou barvu a mohou se na nich vyskytovat kontrastní vzory – lebky, kostičky, hvězdičky či proužky.

Exkurz: Historie obuvi converse v souvislosti se subkulturami

Firma Converse byla založena v roce 1908 v USA. Zpočátku se specializovala na výrobu gumových protiskluzových podrážek, později se začala zaměřovat na výrobu obuvi pro basketball. Vznikl první typ těchto bot určených pro basket, Converse All- Star. S rostoucí oblibou tohoto sportu, rostla i obliba této obuvi. V padesátých letech 20. století se z converse plátnek stal doslova kult. Obuv converse se stala symbolem rebelie mládeže v USA. O jejich popularizaci se zasloužila filmová legenda James Dean, sám o sobě symbol rebelství, který měl bílé conversky oblečené na většině fotografií. Díky původnímu jednobarevnému plátnu, ze kterého byly vyráběny, umožňovaly conversky svým nositelům, prostřednictvím kreativních úprav (sloganů, obrázků) vyjádřit svou individualitu. Tento typ bot se díky své univerzálnosti a možnosti kombinací s nejrůznějšími styly oblečení, stal typickým symbolem pro subkulturu hippies i punkerů. Jejich obliba pokračovala i v sedmdesátých a osmdesátých letech 20. století, kdy se staly symbolem undergroundu – nezávislosti a odporu ke konvencím. (www.converse.com)

Doplňky

Pásky

Typickým doplňkem emo oblečení jsou pásky. Většinou bývají dva, jeden funkční (držící kalhoty) a druhý nošený viditelně bez funkčního efektu (např. šikmo přes boky), mají na sobě typické punkové pyramidky, kostky či nýty nebo jsou ozdobené potiskem lebek.⁵² Druhý

⁵⁰ Obrazová příloha č. 39

⁵¹ Obrazová příloha č. 40

⁵² Obrazová příloha č. 41

pásek je klasickým odkazem k punk-rockové vizáži. Tyto doplňky můžeme pozorovat u dívek i chlapců.

Ozdoby vlasů

Ozdoby vlasů emo girls jsou nejčastěji čelenky.⁵³ Bývají, buď jednobarevné, anebo pokud jsou širší, mají na sobě např. hvězdičkový vzor, puntíky či lebky. Často jich také mívají emo girls ve vlasech několik. Oblíbeným doplňkem jsou také mašle.⁵⁴ Bývají malé i velké. Někdy bývají mašle připevněné na čelence. Dalším častým vlasovým doplňkem jsou sponky. Bývají větších rozměrů a mají spíše funkci dekorativní, než praktickou, tzn. že neslouží k přidržování pramenů. Sponky či čelenky do vlasů jsou v menší míře nošeny i emo boys.⁵⁵

Pro emo boys jsou v tomto směru typičtější kšiltovky. Opět spíše v tmavším „stylu“. Kšiltovky bývají s kostkovaným vzorem.⁵⁶ Mohou být nošeny kšiltem dopředu i dozadu. Kšilt je lehce zahnutý. Na fotografiích je tento doplněk spíše výjimkou.

Brýle

Oblíbeným doplňkem jsou brýle s černými hranatými obroučkami ve stylu Buddy Hollyho.⁵⁷ Obroučky mohou být i jiných barev, například červené. Často jsou nošeny i lidmi, kteří ve skutečnosti brýle nepotřebují. V takovém případě jsou dioptrická skla nahrazena běžným sklem. Tyto brýle jsou často popisovány jako nerds.⁵⁸

⁵³ Obrazová příloha č. 42

⁵⁴ Obrazová příloha č. 43

⁵⁵ Obrazová příloha č. 44

⁵⁶ Obrazová příloha č. 45

⁵⁷ Obrazová příloha č. 46, s černými obroučky viz Obrazová příloha č.23

⁵⁸ Nerd (z angl. šprt)

Odznáčky / Placky

Nejčastějším motivem emo placek jsou, podle článku *Emo styl – Doplnky*, názvy kapel, srdíčka, lebky nebo roztomilé obrázky plyšových zvířátek. Jsou nošeny zejména na taškách. Ve foto galerii na emosvete.cz se jich příliš mnoho nevyskytuje.⁵⁹ Důvodem může být, že fotografie téměř nezachycují tašky nebo kabelky.

Exkurz: Historie odznáčků

Historie odznáčků začíná koncem 19. století v Americe jako levnější varianta medailonků, přívěsků a odznaků, které bylo drahé vyrábět. Vyráběly se potažením papíru na plechu tenkou vrstvou celuloidu, přičemž se zachoval glazurovaný vzhled. První z těchto placek kruhové tvaru byly vyrobeny k příležitosti výročí diamantového jubilea královny Viktorie v roce 1897. Později se na nich začali objevovat válečná či protiválečná hesla, politická propaganda, či vyjádření životních postojů. Dnešní obliba těchto placek mezi mladými lidmi se datuje do 60. let, kdy byly nošeny studenty, stoupenci hippies, či muzikanty jako symbol protestu. S příchodem Sex Pistols a punku v roce 1976 se nošení placek stalo základním vyjádřením příslušnosti k určité skupině, hudbě či subkultuře. Dnes se jejich popularita opět vrací. (www.buttonbadges.co.uk)

Bezprsté rukavice

Bezprsté rukavice stoupenci emo převzali do svého šatníku od punkové subkultury. Ti je zase převzali od rebelujících motorkářů padesátých let 20. století.⁶⁰ Emo bezprsté rukavice mohou být dlouhé až k loktům, či krátké po zápěstí. Nejčastěji jsou proužkované nebo černé. Mohou mít také vzory, například lebky nebo hvězdičky.⁶¹

⁵⁹ Obrazová příloha č. 47

⁶⁰ Zdroj <http://www.sanctuary.cz/gothic-subkultura/2707-trochu-jiny-pohled-na-modu-goticke-subkultury-oldchool-zaklad-dil-prvy>

⁶¹ Obrazová příloha č. 42 a č. 48

Kravaty

Nošení kravat členy určité subkultury mládeže zavedli nejprve stoupeni mods, kteří velice dbali na svůj zevnějšek a považovali sami sebe za „zlatou mládež“. Od nich tento prvek, zřejmě jako ironizující revoltu proti konzumní společnosti, převzali punkeři. A protože emo v mnohém nejen hudebně ale i vizuálně z punku a rocku vychází, přejímají někteří stoupeni emo subkultury i tento prvek.⁶² V podání stoupenců ema jsou to látkové kravaty zejména s proužkovaným vzorem (černo-bílým, nebo červeno-černým) nebo s puntíky. I když nejsou ve člancích týkajících se emo vizáže na www.emosvet.cz jako typický doplněk zmiňovány, můžeme je na fotografiích spatřit. To lze interpretovat, jako potvrzení emo hodnot, které vyznávají především individualitu a to i v tom, jaké prvky si za součást své vizáže stoupenec emo subkultury zvolí.

Ponožky

Na fotografiích si také můžeme povšimnout ponožek, respektive podkolenek, které jsou nošeny emo girls k minisukním. Jsou převážně proužkované, objevují se ale i vzory hvězdiček nebo lebek.⁶³ O ponožkách jako doplňku emo vizáže platí, co bylo řečeno již o kravatách výše.

SHRNUTÍ

Fotografiemi umístěnými stoupeni ema na tomto serveru deklarují, že skrze způsob své úpravy vizáže, potvrzují a vytváří specifický „emo styl“. Skrze vnější vzhled se snaží odlišit od mainstreamu a zároveň sdělují svou skupinovou totožnost. (Hebdige, 1979) I přes tuto snahu o ztotožnění je zde patrná tendence k vyjádření individuality ve tvorbě vizáže. Což se projevuje v osobitých kombinacích typických vizuálních atributů ema, popsanych výše, s doplňky dle vlastního vkusu či momentální nálady. (Například kombinace klasické patky a vlnitých vlasů, místo do rovna vyžehlených)⁶⁴

⁶² Obrazová příloha č. 49 a č. 50

⁶³ Obrazová příloha č. 51

⁶⁴ Obrazová příloha č. 52

Pro emo subkulturu je typické stírání rozdílů mezi mužskými a ženskými prvky ve vizáži – emo boys jsou jemnější a emo girls drsnější. Ke stírání dochází zejména v oblasti účesů, upnutých oděvů, líčení a barev. Jisté rozdíly však přeci jen zůstávají. Emo boys nepoužívají tolik make-upu, mívají kratší vlasy a preferují tmavší barvy. Emo girls mají možnost se odlišovat pomocí doplňků, jako jsou čelenky či korálky. Mají možnost nosit sukně či šaty. Snaha o kontrast s mužskou vizáží stoupenců emo je také zdůrazňována snahou o nevinný výraz (zejména na fotografiích) či dětskou naivitu. Vizáž dívek tedy můžeme rozdělit na dva typy. První typ svou vizáží ztělesňuje dětskost, hravost a nevinnost.⁶⁵ Dosahovanou pomocí triček s veselými, až dětskými motivy, světlými barvami a roztomilými doplňky. Druhý typ je výrazem drsnosti a vyzývavosti.⁶⁶ K čemuž slouží tmavé bravy oblečení, temné líčení, síťované rukavice bez prstů či punčocháče a hluboké výstřihy.

5 . Reflexe vizuálních atributů subkultury emo v hodnocení respondentů

V závěrečné části své práce se věnuji tomu, jak respondenti, kteří jsou aktivními členy serveru emosvet.cz, reflektují svou vizáž v souvislosti s emo subkulturou. Svě okruhy otázek, užitých v dotazníku, jsem směřovala především na to, jak respondenti vnímají svou vizáž, jaký význam jí připisují, co pro ně osobně znamená v souvislosti s emo subkulturou a jaký je jejich postoj k subkultuře emo.

⁶⁵ Obrazová příloha č. 53

⁶⁶ Obrazová příloha č. 54

Většina respondentů uvádí, že s emem se poprvé setkali přibližně před dvěma lety. Prvotním zdrojem informací byl ve většině případů internet, kde se začalo objevovat množství obrázků a stránek s touto tematikou. Část respondentů má toto prvotní setkání spojené s negativním dojmem „*Na škole se ‚emo‘ používalo jako nadávka, často jsem to slychala.*“ (Žena, 15 let, Zlín, střední umělecká škola) „*Myslela se že to bude kravina ale pak se mi to začlo líbit:D.*“⁶⁷ (Žena, 14 let, Brno, základní škola) V důsledku tohoto dojmu, zprostředkovaného internetem či médií, zpočátku hodnotili celou emo subkulturu negativně anebo, protože o ní neměli dostatečné informace, zaujímal neutrální postoj. „*Myslel jsem si, že se vyhýbají lidem a že je něco trápí.*“ (Muž, 17 let, bydliště neuvedeno, střední škola) „*Nejdřív jsem se k němu stavěla velmi negativně, hlavně proto, že se vlastně všude dozvídáte že si emo ubližují*“ (Žena, 15 let, Praha, střední umělecká škola).

Později začali sami aktivně vyhledávat informace o emu, zejména od samotných stoupenců ema, kteří prezentovali články o historii subkultury a jejích postojích na internetu. V důsledku toho se jejich názor měnil a emo subkultura je začala oslovovat. Většinou respondenty zaujala hudba či specifická vizáž. „*Pro mě to bylo něco hodně originálního v tom věku kdy člověk pořádně neví co chce.*“ (Žena, 16 let, Kopřivnice, střední zdravotnická škola) Respondentům také vyhovovala deklarovaná emocionalita, se kterou se ztotožňovali. „*Vždy jsem byla citlivá a náladová, což podle mě ‚emocionální lidé‘ jsou.*“ (Žena, 15 let, Zlín, střední umělecká škola) „*Je to pohodový styl života prostě to co punk jen s více emočníma perspektivama*“ (Muž, 18 let, Lom u Tachova, gymnázium)

Změna osobní vizáže a postojů v důsledku inklinace k subkultuře emo

Změny související se vzrůstající inklinací k emo subkultuře vnímají respondenti spíše v proměnách osobní vizáže. Ať už celkově [Jak se měnilo tvoje osobní oblečení? Vzhled?]⁶⁸ „*Hodně, řekl bych snad o víc než 200% :D žehlení vlasů, červená afína, uplé černé rifle, piercing ve rtu atd ...*“ (Muž, 18 let, Břeclav, gymnázium), či jen v některých aspektech „*Mé oblečení se ani nezměnil, v šatníku mám jak tmavé, tak i světlé oblečení, které stále nosím.*“

⁶⁷ Při citacích odpovědí respondentů neopravuji gramatické chyby či slovosled.

⁶⁸ Tam, kde je to nutné z důvodu porozumění smyslu, doplňuji v hranatých závorkách znění otázek, na které respondenti reagují.

Možná tam přibylo pár nových 'emo' věcí, ale oblečením nosím pořád stejné. Vzhled se změnil určitě. Chtěla jsem, aby každý věděl, kdo vlastně jsem už na první pohled a tak si jinak češu vlasy a tmavěji se maluju.“ (Žena, 14 let, Brno, základní škola). Je zde tedy patrná snaha, prostřednictvím vizáže, potvrdit svou příslušnost k subkultuře. „*V dospívání vlastně hledáte své Já a trochu vás znepokojí, když zjistíte, že vlastně nikam nezapadáte a nikam nepatříte.*“ (Žena, 15 let, Zlín, střední umělecká škola). Vlastními slovy zde respondentka vyjadřuje názory odborníků, kteří tvrdí, že mladý člověk, během dospívání, cítí potřebu být součástí vrstevnické skupiny, aby překonal obavu z odpoutání se od rodiny. (Vágnerová 2005)

Změnu svých postojů a pocitů reflektují respondenti již méně. „*Tak po přechodu do tohoto stylu jsem byla vlastně stále stejná, jen jsem najednou věděla, jen jsem najednou věděla kam patřím a byla jsem jistější a šťastnější. Potom je tu ještě psychické dospívání, ale to už je trochu jiné téma. Ale jistě že emo mělo silný vliv na mé dospívání.*“ (Žena, 18 let, Písek, obchodní akademie) Spíše se, dle jejich slov, jednalo o intenzivnější prožívání emocí, ať už pozitivních či negativních [Jak se tvoje pocity měnily?] „*Celkem nijak pořád sem to byl já jen sem vše trochu víc prožíval. Ať už radost, smutek, tak i agresy.*“ (Muž, 18 let, Lom u Tachova, gymnázium). Někteří z nich však také připouštějí, že se jejich prožívání měnilo „*Začal jsem být zamklý prostě se ze mě stalo emo.*“ (Muž, 18 let, Dobřínsko, střední odborná škola) či „*Začínala jsem mít deprese a to i z úplných maličkostí.*“ (Žena, 15 let, Praha, střední umělecká škola). Jednoznačně však respondenti odmítají stereotypní spojování ema se sebepoškozováním, tak jak se objevuje v médiích. Dle nich je sebepoškozování individuální záležitostí jednotlivce a ne něco, co by bylo primárně spojeno s emo subkulturou.

Emo vizáž

Většina respondentů se při tvorbě emo vizáže, dle svých slov, nejčastěji inspiruje na internetu nebo od svých přátel. Častou odpovědí také je, že se především snaží být sami sebou a jednotlivé vizuální atributy emo vizáže přetvářejí a kombinují dle svého vkusu a momentální nálady. Ke zjištění, které atributy jsou pro emo vizáž typické, používají internet, kde se inspirují články s názvy „Emo girl“ či „Emo styl“. „*Inspiruje mě má nálada, ale lhala bych, kdybych tvrdila, že na mém vzhledu má podíl pouze má nálada. Byla jsem na pár*

webech o bčas jsem narazila na fotky 'emo girls' kde jsem taky nějakou tu inspiraci pobrala ©.“ (Žena, 15 let, okres Olomouc, základní škola)

Část respondentů hledá inspiraci především na hudební scéně u svých oblíbených kapel, jako jsou např. Silverstein, Bring me the Horizont a další. *„Inspiruje mě hlavně kapela Alesana. A to jak v oblasti image, tak i ve všem ostatním.“* (Muž, 18 let, Lom u Tachova, gymnázium)

V souvislosti s vizáží jsem se také respondentů v dotaznících ptala, jak vnímají reakce svého okolí na jejich emo vizáž, pokud nějaké jsou. V odpovědích je možno vysledovat dvě tendence. Prvním druhem reakcí jsou reakce rodiny a lidí, kteří respondenty znají osobně, ty jsou většinou neutrální, respektive zůstávají stejné, jako v době než respondent změnil svou vizáž. *„Mý přátelé a rodina mě bere takovou, jaká jsem.“* (Žena, 14 let, Brno, základní škola) Druhým typem reakcí jsou reakce lidí, kteří jsou o emu informováni jen povrchně anebo si o emu vytvořili negativní obraz na základě stereotypů, které jsou se subkulturou emo spojovány v médiích. *„To máte vlastně podle toho, co o tom lidi ví a jak respektují vkus druhých, jak jsou chápaví a tolerantní. Ale povětšinou se na mě koukají znechuceně a to proto, že tomu totálně nerozumí a nechcous rozumět, stačí jim drby ostatních.“* (Žena, 15 let, Zlín, střední umělecká škola) Tyto negativní reakce od většinové společnosti silně převažují. Respondenti si na tyto reakce již zvykli a nepřikládají jim důležitost. *„Nelíbí se jim co nosím, ale hold já se kvůli ostatním měnit nehodlám.“* (Žena, 15 let, okres Olomouc, základní škola) Primární je pro ně možnost vyjádření své individuality. *„Avšak, je příjemné narazit na ulici na někoho z tý mý „bandy“ a vědět, zhe i on ví, zhe patřím mezi něj a ostatní, kteří se nestydí ukázat světu, kdo vlastně jsme.“* (Žena, 15 let, okres Olomouc, základní škola) Pocit odlišnosti od většinové kultury, tak umocňuje pocit sounáležitosti k subkultuře. Reakce okolí se také mění v závislosti na tom, kolik dalších jedinců se v dané lokalitě hlásí k subkultuře emo. *„Reakce okolí mě moc nepřekvapuje protože zrovna bydlím ve městě kde moc emo není.“* (Žena, 15 let, Děčín, základní škola) Čím je přítomnost stoupence subkultury v dané oblasti výjimečnější, tím výrazněji je vnímána jeho odlišnost od zbytku společnosti a také stereotypy, které se k této odlišnosti váží. Při vytváření úsudku na určitého jedince, je typické, že se v první řadě snažíme nalézt v chování a vzhledu prvky, které zapadají do zavedených stereotypů. (Goffman, 1999) Pokud jsou v médiích typické vizuální atributy vizáže příslušníků emo subkultury, jako je například tmavá barva vlasů a tmavý make-up, stereotypně asociovány se sklony k depresím a potažmo k sebepoškozování a pokusům o sebevraždu, je negativní

pohled většiny společnosti na jedince, kteří svou příslušnost k emo subkultuře vyjadřují svou vizáží, pochopitelný.

Respondenti uvádějí, že své oblečení většinou nezískávají z obchodů specializovaných na emo oblečení, ale spíše z obchodů s běžnou konfekcí, kde dle svého výběru kombinují různé prvky tak, aby docílili své individuální emo vizáže. Podle jejich názoru lze také vhodné oblečení najít i v obchodech, které se primárně nespécializují na emo módu, jako je již výše zmíněný Metalshop⁶⁹, nebo Punkstore⁷⁰ či Nosferatu⁷¹. Tyto obchody se specializují na metalové, punkové a ghotic oblečení, inspirace pro emo vizáž v těchto stylech je tedy očividná. Obchody, které se specializují na emo oblečení, označují jako obchody pro *pozéry*. „*Mno jsou obchody specializující se na pozér oblečení ne na emo!*“ (Muž, 18 let, Lom u Tachova, gymnázium) Nežádá se také respondenti, podle svých slov musí s oblečením z obchodů z konfekcí spokojit proto, že v jejich okolí žádný specializovaný obchod není. „*Ale popravdě řečeno – ve Zlíně taky jiné obchody než ty úplně běžné nenajdete.*“ (Žena, 15 let, Zlín, střední umělecká škola).

Pod pojmem emo si nejčastěji představí osobu emocionálně založenou, oblečenou do tmavého oblečení, s černými vlasy. Jak samy říkají, především jde o to být svůj. „*Emo není o vzhledu, emo je o emocích a hudbě.*“ (Žena, 15 let, okres Olomouc, základní škola) Intenzivní emocionální prožívání, však důsledně odděluje od stereotypních asociací se sebepoškozováním. „*Emo se správně neřeže ale není ani jen smutný emo se směje a má kamarády a neřeže se.*“ (Žena, 15 let, Děčín, základní škola) Někteří respondenti připouštějí, že v důsledku emocionality, která může vést k depresím a uzavřenosti, může docházet i k sebepoškozování. Zároveň ale zdůrazňují, že se jedná o fenomén, který je silně individuální a nelze jej spojovat s určitou subkulturou „*a ano nekterý se třeba rezou po tele cehoz nejsem zastance ... ale znam i lidi co tohle delajia za emo se nepovazujou nejsou jim.*“ (Muž, 20 let, Most, školu/zaměstnání nevedl) Sebepoškozování spojují především s *pozéry*, o kterém se, dle respondentů, domnívají, že je to součást subkultury

Emo vizáž považují za důležitou součást stylu emo subkultury. Prostřednictvím vizáže je možné sdělovat svou osobnost. „*Zvlášt' u emo stylu i každý, byt' jen nepatrný, doplněk vypovídá o svém nositeli.*“ (Muž, 18 let, Břeclav, gymnázium) Důležitá je v tomto případě individuální odlišnost. Ten, kdo se snaží o příliš typickou emo vizáž, bývá považován za *pozéra*. „*Myslím si o tom, zhe se každý něčím lišíme a to je právě to pravé. Nemůžeme být*

⁶⁹ Online přístup <http://www.metalshop.cz/>

⁷⁰ Online přístup <http://www.punkstore.cz/>

⁷¹ Online přístup <http://www.nosferatu.cz/>

všichni stejní, ne? Samozřejmě, pokud nejde o pozéry, zhe ano.“ (Žena, 15 let, okres Olomouc, základní škola)

Být součástí emo subkultury pro respondenty především znamená přijmout její postoje a hodnoty. „*Je to můj názor na mou osobu, cítím se tak a vyhovuje mi to. Neměnil bych to za žádný jiný styl, přes všechny negativní reakce okolí.“ (Muž, 18 let, Břeclav, gymnázium)* A tyto postoje vyjadřovat pomocí své vizáže, ve které mají jednotlivé atributy svůj význam. „*Je to úžasný pocit. Naplňuje mě. Cítím se úžasně když vyjdu ven a všichni vidí, co jsem zač. jsem na to pyšná x). znamená to pro mě být ještě volnější ve svých emocích.“ (Žena, 15 let, Zlín, střední umělecká škola).* Avšak bez zvnitřnění hodnot a postojů emo subkultury, ztrácej tyto atributy svůj význam. „*Lidi s původním názorem na emo je velmi málo a jsou považováni za ty co jsou méně emo. Za to lidi, kterým jde jen o módu a o to vypadat jinak, ti jsou dnešní emáři.“ (Žena, 15 let, Praha, střední umělecká škola)* Jedním z hlavních životních hesel je „být sám sebou“ a nestydět se upřímně vyjádřit své emoce, které mohou vyjadřovat prostřednictvím své vizáže.

6. Závěr

Ve své bakalářské práci představuji subkulturu emo skrze její vizáž, která je ve stylu této subkultury nejvýraznější. Toho jsem se snažila docílit určením typických vizuálních atributů stoupců ema a reflexí toho, jak jsou tyto atributy reálně uplatňovány ve vizáži členů subkultury emo aktivních na zkoumaném serveru a jak jsou vnímány jeho členy.

Jak se již zmiňuji výše, fotografiemi umístěnými stoupcem ema na serveru www.emosvet.cz deklarují, že skrze způsob své úpravy vizáže, potvrzují a vytváří specifický „emo styl“. To potvrzuje i analýza dotazníků. Tato typická emo vizáž se skládá z tmavého upnutého oblečení, tmavého make-upu a patky přes oči. Mezi vizáží emo girls a emo boys nejsou výraznější rozdíly. Stále zde však zůstává široký prostor, jak pomocí specifické kombinace jednotlivých vizuálních atributů docílit individuálního výrazu.

Emo svou vizáží, stejně jako hudebním stylem, vychází z punku. Punková subkultura pomocí své vizáží a texty svých písní vyjadřuje vzdor, negaci a provokaci. Emo subkultura na punk navázala v touze po jasné odlišnosti od většinové společnosti, pomocí vizáže, a v reflexi světa v textech svých písní. Mnohem více se však zaměřila na osobní emocionální prožívání světa, který ve stoupcích emo subkultury vyvolává pocity odcizení a pochybností. Tento životní pocit se promítá do emo vizáže volbou tmavých barev a tmavého make-upu.

Přijetí emo vizáže slouží stoupcům emo subkultury především jako vyjádření příslušnosti subkultuře a odlišení se od většinové, konzumní společnosti. To podstatné, proč tito jedinci k subkultuře inklinují, jsou především její postoje a hodnoty, které jim umožňují svobodné sebevyjádření, intenzivní prožívání emocí, za které se nemusí stydět a sdílení těchto hodnot s ostatními členy subkultury.

Zároveň také mnoho jedinců, hlásících se k subkultuře emo svou vizáží, vnitřně nesdílí její hodnoty postoje. S tímto postojem spojují stoupcem emo subkultury *pozéry*, kteří dle jejich názoru, svým přehnaným důrazem na vizáž a smutek, vrhají špatné světlo na celou subkulturu. A naopak, jsou zde jedinci, kteří se zcela neztotožňují s typickou emo vizáží, deklarují svou příslušnost k emo subkultuře svými postoji a hodnotami. To jsou podle mnoha respondentů ti „praví“ emo. Tato nejednoznačná situace vyplývá z toho, že emo subkultura se stále vyvíjí dle toho, co do ní její členové vkládají a co od ní očekávají.

7. Bibliografie

- Bryman , A.: Bryaman Social Research Methods, Oxford University Press, New York 2008
- Gennep, Vann A.: Přejchodové rituály: systematické studium rituálů, Lidové noviny, Praha 1997
- Goffman, E.: Všichni hrajeme divadlo: sebezprezentace v každodenním životě, Nakladatelství Studia Ypsilon, Praha 1999
- Greenwald, A.: Nothing Feels Good: Punk rock, Teenagers and Emo; New York 2003
- Hendl, J.: Kvalitativní výzkum-základní metody a aplikace, Portál, Praha 2005
- Hebdige, D.: Subculture The Meaning of Style, Routledge, London 1979
- Kern, D.: Street art – subkultura post graffiti, Praha 2007
- Klozarová, K.: Vizuální atributy punkové subkultury v Československu, respektive v České republice a na Slovensku (Bakalářská práce), Fakulta humanitních studií UK, Praha 2004
- Kohoutek, R.: Základy sociální psychologie, CERM, Brno 1998
- Kohoutek, J. Kocourová, J.: Sebevražedné chování, Portál, Praha 2003
- Muggleton, D.: Inside subculture: The Postmodern Meaning of Style; Oxford/New York, 2000.
- Murphy, R. F.: Úvod do kulturní a sociální antropologie, Slon, Praha 2006
- Poledňák, I.; Cafourek, I.: Sondy do popu a rocku, nakladatelství H&H, Praha 1992
- Pernicová, J.: Emo styl jako veřejná reprezentace genderu (Bakalářská práce), Fakulta sociálních studií Katedra sociologie Masarykova univerzita v Brně, Brno 2009
- Riegrová, A.: Tělesné modifikace v kultuře žáků středního odborného učiliště (Bakalářská práce), Fakulta humanitních studií Karlovy univerzity, Praha 2009

- Silverman, D.: Ako robiť kvalitatívny výzkum: praktická príručka, Ikar, Bratislava 2005
- Simon, L., Kelley, T.: Everybody hurts: An Essential Guide to Emo Culture; New York 2007
- Slípková, N.: Životní styl mladé české generace: empiricky odvozená typologie životního stylu (Bakalářská práce), FHS UK, Praha 2006
- Stojasová, K.: Goth scéna z aspektu gender, (Bakalářská práce), Fakulta sociálních studií Katedra sociologie Masarykova univerzita v Brně, Brno 2007
- Stompek, P.: Vizuální sociologie - fotografie jako výzkumná metoda, Slon, Praha 2007
- Thornton, S., Gelder, K.: The Subcultures Reader, London / New York: Routledge, 1997
- Gennep, Vann A.: Přechodové rituály: systematické studium rituálů, Lidové noviny, Praha 1997
- Petrusek, M., Winkler, J.: Velký sociologický slovník, Praha, Academia, 1997.
- Vágnerová, M.: Vývojová psychologie I. Dětství a dospívání, Karolinum, Praha 2005

Články dostupné z internetu

Černá, A., Šmahel, D.: Sebepoškozování v adolescenci: Kontext reálného versus virtuálního prostředí a subkultur emo a gothic1; E Psychologie – elektronický časopis, r. 3, č. 4; 2007-2010 Českomoravská psychologická společnost - ISSN 1802-8853. Dostupný z www:

<http://e-psycholog.eu/clanek/72>

Smolík, J. : Extremismus subkultur mládeže? *Rexter* [online]. 2006, vol. 5, no. 1. [cit. 2007-08-

11]. Dostupné z <<http://www.strat.cz/rexter/rexter.html>>.

Internetové zdroje

www: <http://tn.nova.cz>

www: <http://celostnimedicina.cz>

www: <http://emostyle.cz>

www: <http://stream.cz>

www: <http://zdn.cz>

www: <http://converse.com>

www: <http://buttonbadges.co.uk>

www: <http://emosvet.cz>

www: <http://topzine.cz> (fanzine)

www: <http://wikipedia.com/>

www: <http://www.sanctuary.cz>

www: <http://www.metalshop.cz/>

www: <http://www.punkstore.cz/>

www: <http://www.nosferatu.cz/>

www: <http://www.piercingshop.cz>

www: <http://www.modaastyl.estranky.cz>

www: <http://www.svetucesu.com>

www: <http://www.straightedge.com>

Přílohy

Č. 1 Vzor dotazníku

Pohlaví:

Věk:

Bydliště:

Škola/zaměstnání:

- Kdy jsi poprvé slyšel(a) o emu?
- Co tě na tomto stylu zaujalo, lákalo?
- Co jsi si o emu myslel(a), když jsi se o něm poprvé doslechl(a)?
- Jak se tvoje pocity měnily?
- Jak se měnilo tvoje osobní oblečení? Vzhled?
- Kde se inspiruješ?
- Jaké jsou reakce okolí?
- Mění se?
- Máš nějaký vybraný obchod, kam chodíš své oblečení a doplňky nakupovat?
- Existuje nějaký obchod specializující se na emo oblečení?
- Myslíš, že se změnila současná situace na trhu s emo oblečením?
- Myslíš, že jsou firmy nabízející emo oblečení v něčem odlišné od běžných konfekčních firem?
- Existují v emo módě nové trendy?
- Existuje interakce mezi emo módou a mainstreamovou módou?
- Jak si to zdůvodňuješ?
- Hodnotíš tento trend spíše negativně nebo pozitivně?
- Do jaké míry se dá skrze vnější vzhled vyjádřit názory či hodnoty nositelů?
- Jaká je tvoje nejoblíbenější kapela?

- Dá se označit jako „emo“? Proč?
- Ovlivňují tě nějak texty jejich písní? Co si o nich myslíš?
- Máš svůj blog? Jsi aktivním členem nějakého emo fóra?
- Co se ti vybaví, když se řekne emo?
- Jak vnímáš sám sebe ve vztahu k emu?
- Označil/a bys sebe sama za „emo“ ?
- Jak bys několika slovy popsal/a emo člověka?
- Jak dlouho jsi „emo“? Jaká hudba/ životní styl tě oslovovala předtím?
- Změnil se nějak tvůj životní styl po té, co jsi se stal emařem?(např. trávení volného času, výběr přátel, koníčky ..)
- Jak bys popsal/a svůj současný životní styl?
- Jak obvykle trávíš svůj volný čas?
- Jaký je podle tebe obecně životní styl stoupců ema? (postoje, hodnoty, trávení volného času, oblékání ...)
- Je něco,co ti na tomto životním stylu nevyhovuje?
- Myslíš, že se jednotliví stoupcí ema od sebe nějak liší v přístupu k oblékání, životním stylu...? (že jsou „více“ či „méně“ emo?)
- Co si o tom myslíš?
- Změnil se nějak vztah okolí k tobě po té, co jsi se stal emařem? Ve škole, doma, mezi kamarády..
- Co pro tebe osobně znamená být emo?

Je něco, co bys chtěl/a doplnit?

Č. 2 Paspartizace respondentů

1. Respondent č. 1

Pohlaví: muž

Věk: 18

Bydliště: Lom u Tachova

Škola: gymnázium

2. Respondent č. 2

Pohlaví: žena

Věk: 15

Bydliště: Děčín

Škola: základní škola

3. Respondent č. 3

Pohlaví: žena

Věk: 16

Bydliště: Kopřivnice

Škola: střední zdravotní škola

4. Respondent č. 4

Pohlaví: muž

Věk: 20

Bydliště: Most

Škola/zaměstnání: neuvedeno

5. Respondent č. 5

Pohlaví: muž

Věk: 18

Bydliště: Dobřínsko

Škola: střední odborná škola

6. Respondent č. 6

Pohlaví: muž

Věk: 17

Bydliště: neuvedeno

Škola: střední škola

7. Respondent č. 7

Pohlaví: žena

Věk: 15

Bydliště: Zlín

Škola: střední umělecká škola

8. Respondent č. 8

Pohlaví: žena

Věk: 15

Bydliště: okres Olomouc

Škola: základní škola

9. Respondent č. 9

Pohlaví: žena

Věk: 18

Bydliště: Písek

Škola: obchodní akademie

10. Respondent č. 10

Pohlaví: žena

Věk: 15

Bydliště: Praha

Škola: střední umělecká škola

11. Respondent č. 11

Pohlaví: muž

Věk: 18

Bydliště: Břeclav

Škola: gymnázium

12. Respondent č. 12

Pohlaví: žena

Věk: 14

Bydliště: Brno

Škola: základní škola

Č. 3 Obrazová příloha